

Bijdrage Liliane Fonds (www.lilianefonds.nl)

Contact: gappeldoorn@lilianefonds.nl

Vraag 1 van 10

Nexus (samenhang) Ontwikkelingssamenwerking & Buitenlandse Handel

Het Nederlandse bedrijfsleven kan door middel van handel, investeringen en marktkracht een belangrijke rol spelen bij een aantal van de grote wereldwijde uitdagingen van deze tijd. Om de Nederlandse inzet richting het bedrijfsleven een focus mee te geven wordt gekozen voor een focus op de “twin-transities”; de digitale transitie (via onder meer artificiële intelligentie) en de verduurzamingstransitie. Deze twin-transities op digitale innovatie en verduurzaming zullen de komende jaren een grote rol spelen om de Parijs en Glasgow-doelen voor klimaat te halen. Die doelen moeten we in Nederland halen, maar ook wereldwijd. Hoewel er een grote behoefte is aan Nederlandse expertise en investeringen, zien we dat meer nodig kan zijn om het Nederlandse bedrijven te betrekken bij deze transities in (lage en) midden-inkomenslanden.

1. Hoe kan het Nederlandse bedrijfsleven meer betrokken worden bij de twin-transitie in (lage en) midden-inkomenslanden?

Ook Buitenlandse Handel moet bijdragen aan het behalen van de SDG's in 2030. Aandacht voor de sociale impact van de klimaat- en digitaliseringstransitie is daarom essentieel om te voorkomen dat de digitale kloof tussen de mensen met en zonder toegang wordt overbrugd en dat gemarginaliseerde groepen niet de dupe worden van de klimaatverandering die ze niet hebben veroorzaakt.

Kwalitatief goed en inclusief primair onderwijs is de basis en het fundament voor alle economische ontwikkeling in landen, zoals ook wordt onderstreept in de Youth at Heart strategie en principes van BHOS. Het loont om ook kinderen met een handicap gelijke kansen op onderwijs te bieden zodat ze hun capaciteiten optimaal gebruiken, meer toegang tot betaalde arbeid krijgen en minder afhankelijk zijn van familie en overheid (zie: <https://includeplatform.net/publications/mainstreaming-or-targeting/>)

Via een langdurige strategische samenwerking kan Nederland landen in het zuiden ondersteunen in het structureel versterken van hun onderwijs- en gezondheidssector en het dragen van eigen verantwoordelijkheid hiervoor.

Digitalisering biedt ook grote mogelijkheden voor de gezondheids-, onderwijs en andere sociale sectoren. Good practices van investeringen op het gebied van telehealth en telesupport zouden in kaart moeten worden gebracht en uitgebreid.

Vraag 2 van 10

Nederland kent een lange traditie van publieke private samenwerking. Nu de mondiale uitdagingen steeds groter worden, is het van belang deze publiek-private samenwerkingen te verdiepen en te versnellen. De duurzame ontwikkelingsdoelen zijn in 2015 vastgesteld als actieplan voor overheden, bedrijven, kennisinstellingen en burgers om duurzame ontwikkeling te

verwezenlijken wereldwijd.

2. Hoe kunnen overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen beter samenwerken om de duurzame ontwikkelingsdoelen te halen?

De organisaties uit het maatschappelijk middenveld zijn het vierde wiel aan de wagen in publiek-private samenwerkingen. Hun betrokkenheid en aanwezigheid in de haarvaten van de samenleving draagt bij aan een positieve sociale impact en ze dragen bij aan de monitoring van het beleid.

De Youth at Heart strategie benadrukt het belang van goed beroepsonderwijs voor jongeren als springplank naar betaald werk. De noodzaak van inclusie van jongeren met een beperking wordt in de strategie specifiek benoemd. Ter onderbouwing van de grote voordelen van inclusieve economische ontwikkeling heeft de DCDD een [social business case](#) uitgewerkt.

Vraag 3 van 10

Nederland heeft sinds 2016 een actieplan beleidscoherentie voor ontwikkeling. Beleidscoherentie voor ontwikkeling heeft als doel om in niet-hulp (OS) beleid schade voor ontwikkelingslanden te verminderen en synergiën en samenwerking te versterken. Het Nederlandse actieplan is in 2018 herzien en geeft een overzicht van vijf Nederlandse beleidsthema's die een invloed hebben op de ontwikkelingskansen in ontwikkelingslanden. Deze thema's zijn: (1) het tegengaan van belastingontwijking/ontduiking, (2) ontwikkelingsvriendelijke handelsakkoorden, (3) een ontwikkelingsvriendelijk investeringsregime, (4) verduurzaming van productie en handel en (5) het tegengaan van klimaatverandering.

3. Hoe kan de bovengenoemde Nederlandse inzet op beleidscoherentie voor ontwikkeling verder versterkt of verbeterd worden?

Meer aandacht voor het tegengaan van belastingontduiking en -ontwijking zal de budgetten van overheden in landen in het zuiden doen toenemen. De Nederlandse overheid kan haar invloed uitoefenen om de toegenomen overheidsinkomsten in betere publieke dienstverlening te laten investeren. Richtlijnen daarbij zijn de UNESCO aanbeveling van 4-6% van het BNP voor inclusief onderwijs en de 15% van het nationale budget voor versterking gezondheidssector in de Abuja-verklaring (2001). Het opbouwen van vangnetten van sociale zekerheid (social protection schemes) voor de allerarmsten, waaronder vaak families met kinderen met een handicap, is ook een van de verantwoordelijkheden die de Nederlandse overheid kan helpen bevorderen.

Vraag 4 van 10

Buitenlandse Handel

Internationale handel en investeringen zijn van groot belang voor de Nederlandse welvaart en werkgelegenheid. De Nederlandse welvaart wordt voor een derde verdiend door internationale handel en een derde van onze banen zijn verbonden aan internationale handel. Onze internationale concurrentiepositie is onderhevig aan de "twin-transities" (digitalisering/innovatie en klimaat/duurzaamheid) en verschuivende geopolitieke verhoudingen. Het is voor Nederland van groot belang om het verdienvermogen te versterken nu en in de toekomst.

Strategisch en duurzaam handelsbeleid

In anticipatie op de geopolitieke en transitie-ontwikkelingen sturen ook buitenlandse staten sterker op hun nationale en internationale beleid. Zo passen staten in toenemende mate assertievere economische diplomatie toe en zetten zij economische machtsinstrumenten in om hun internationale doelen na te jagen. Nederland kan hierin niet achter blijven. De verwevenheid van ons land met de rest van de wereld is groter en kwetsbaarder dan ooit. Als onderdeel van een samenhangend buitenland beleid, zal Nederland zich toeleveren op een strategisch en duurzaam handelsbeleid.

4. Hoe kan de overheid het duurzame verdienvermogen van Nederlandse bedrijven in het buitenland versterken?

In het geval van internationale handel is naast het verdienmodel voor Nederland de lokale impact in de landen waar handel mee gedreven wordt van belang. Om de handel duurzaam, moreel hoogstaand en tot voorbeeld te laten zijn, is het belangrijk aan te sluiten bij lokale behoeften en capaciteiten, de lokale werkgelegenheid en economie te versterken en een win-win situatie te creëren. Ook diversiteit, m.n. het betrekken van vrouwen, jongeren en mensen met een handicap, draagt substantieel bij aan duurzaamheid. Economische en sociale impact gaan hand in hand.

Vraag 5 van 10

Thema's en sectoren van de toekomst

Nu de wereld in transitie is om een goede toekomst voor ons en de generaties na ons te bewerkstelligen verandert de focus van bedrijven, overheid en kennisinstellingen.

5. Op welke thema's of sectoren ziet u kansen om internationaal te ondernemen?

Investeren in duurzaam ondernemerschap en maatschappelijk verantwoord ondernemen in de landen in het zuiden is een morele verplichting voor Nederland. Ook bedrijven in het zuiden zouden toegang moeten krijgen tot de investeringsinstrumenten van het ministerie.

Eerlijke handel betekent dat de mensenrechten worden gerespecteerd. Dan hebben we het ook over de rechten van jongeren, kinderen, meisjes, met een handicap. Jongeren met een handicap hebben recht op [gelijke toegang tot werk](#), zonder uitgebuit te worden. Jonge kinderen met een handicap moeten toegang tot scholing hebben zodat ze later een 'decent' baan kunnen vinden.

NL is een rolmodel op het gebied van ondernemerschap van jongeren en vrouwen. Dat kunnen we goed inzetten om ook vrouwelijk en jong ondernemerschap in het zuiden te bevorderen.

Vraag 6 van 10

Samenwerking publiek-privaat en rol Midden en Klein Bedrijf (MKB)

Een succesvolle aanpak op het gebied van internationale handel vraagt samenwerking tussen burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en de overheid. Het is nuttig om aan te sluiten op de behoeften van de markt. Waar zijn bedrijven (specifiek het MKB) mee geholpen om de exportkracht en innovatiekracht te vergroten?

6. Hoe kan de overheid het bedrijfsleven (specifiek het MKB) dat internationaal onderneemt (of dat zou willen) beter ondersteunen om zaken te doen in het buitenland?

a. Welke ondersteuning hebben bedrijven nodig om internationaal succesvol te zijn op terreinen van digitale innovatie (innovatiesamenwerking) en verduurzaming?

b. Voor handel met welke landen (of regio's of markten) zou ondersteuning moeten zijn?

Voor meer sociaaleconomische gelijkheid zal het goed zijn als ook zuidelijke MKB's gebruik kunnen maken van de investeringsinstrumenten en -fondsen van de overheid.

De Nederlandse overheid moet doorgaan met het afsluiten van IMVO-convenanten in verschillende sectoren en zorgen voor een goede monitoring ervan.

c. Wat zou de overheid op het gebied van handelsbevordering niet meer moeten doen?

Nederland kan op Europees niveau koploper en aanjager worden op gebied van IMVO door snel te komen met een eigen beleid en implementatie in NL.

In het IMVO is speciale aandacht voor kinderrechten (m.n. tegen kinderarbeid). Dit betreft in een groot aantal gevallen ook kinderen met een handicap. Ook belangrijk om de gelijke rechten op werk van jongeren, jongens en meisjes, met een handicap hierin mee te nemen.

Vanuit haar exemplarische positie op het gebied van mensenrechten, moet Nederland investeren in handelsrelaties of- transacties waarvan vooraf duidelijk is dat alle internationale verdragen op het gebied van mensenrechten zullen worden gerespecteerd.

Vraag 7 van 10

Ontwikkelingssamenwerking
Development cooperation

Nederlandse inzet op Ontwikkelingssamenwerking

Nederland is op verschillende thema's actief op gebied van ontwikkelingssamenwerking. Zo investeren we in het realiseren van de Sustainable Development Goals (SDG's) en zetten we extra in op opvang in de regio, toegang tot vaccins, klimaatadaptatie en -mitigatie. Nederland gaat door met wat goed gaat en focust op waar Nederland goed in is, zoals verbinding tussen diplomatie en ontwikkelingssamenwerking. Meer informatie over het ontwikkelingssamenwerkingsbeleid van Nederland is te vinden op www.nlontwikkelingssamenwerking.nl.

7. Waar is Nederland op het gebied van ontwikkelingssamenwerking volgens u goed in? Op welke thema's zou Nederland een aanjagende rol kunnen vervullen?

NL heeft sterk maatschappelijk middenveld dat opkomt voor democratie, good governance en mensenrechten. En daar ook in het zuiden een grote rol in speelt. Dit is heel hard nodig in een internationale context met een krimpende civiele ruimte. Uitdaging is om ook de diversiteit van maatschappelijke organisaties in het zuiden te bevorderen met betekenisvolle participatie in besluitvormingsprocessen van kinderen (kinderparlement), jongeren en organisaties van mensen met een handicap.

Op het gebied van SRGR is Nederland voorloper en laat ze een hoognodig tegengeluid horen tegen meer conservatieve ontwikkelingen. Covid heeft over het algemeen negatieve effecten gehad het de SRGR van jongeren, wat de noodzaak om daarop in te zetten duidelijk blijft maken.

Gemarginaliseerde jongeren uit arme gezinnen, ongeschoold of uit rurale gebieden zijn vaak nog meer uitgesloten van jongerenvriendelijke SRGR-diensten.

Net als SDG5 voor gender, zal inclusie van mensen met een handicap ook als een dwarsdoorsnijdend thema binnen alle SDG's moeten worden toegepast, alhoewel de SDGs nog enkele omissies kennen zoals de noodzaak van hulpmiddelen, aangepast transport, sociale zekerheid. In het kader van de SDG's is de Leave-no-one-behind-aanpak een belangrijke toevoeging om te zorgen dat de meest gemarginaliseerde groepen niet achterblijven in het behalen van de SDG's in 2030. Uit de studie [Untapped potential](#) in opdracht van DCDD blijkt dat slechts 2% van het ODA wordt besteed aan programma's voor de inclusie van mensen met een handicap (op een door het WHO geschat percentage van 15% van de wereldbevolking).

Er zal aan het geheel van alle SDG's moeten worden gewerkt, waaronder ook gezondheidszorg en de versterking van gezondheidssystemen die ondersteuning bieden op het gebied van preventie, tijdige herkenning, diagnostiek, interventie, verwijssysteem en ketenzorg van kinderen met een beperking.

Op SDG10 (afname van ongelijkheid) zou de overheid explicieter kunnen inzetten zowel wat betreft handel en ontwikkelingssamenwerking als beleidscoherentie.

Vraag 8 van 10

Innoveren op OS

Nederlandse internationale samenwerking is flexibel en kennisintensief, we zijn vernieuwend. Zo ontwikkelt Nederland nieuwe manieren van werken en partnerschappen die daarna door bijv. de Europese Commissie en Wereldbank worden opgepakt of opgeschaald. De Nederlandse internationale samenwerking fungeert dus veelal als een creatieve en kennisintensieve incubator (een broedplaats voor nieuwe ideeën. Nederland is een relatief kleine donor, maar als lidstaat van de EU en via bilaterale hulp kan Nederland de zichtbaarheid van EU-hulp vergroten en additionele relevante kapitaalstromen generen.

8. Op welke manier en op welk vlak kan de Nederlandse ontwikkelingssamenwerking nog meer innoveren?

Investeren in inclusief primair onderwijs blijft de basis en het fundament voor alle verdere economische en politieke ontwikkeling in landen. Via bilaterale financiering en de Global Campaign for Education (GCE) kan de Nederlandse overheid beter sturen op hoe financiering wordt ingezet en wat de resultaten zijn, bijvoorbeeld voor passend onderwijs.

In de door BHOS op te stellen Global Health Strategy zal er hopelijk voldoende aandacht zijn voor 'universal primary health care'. Daarbinnen pleiten we voor specifieke inzet op preventie en diagnostiek van handicaps en revalidatie, als ook op SRGR, bijv door jeugd vriendelijke, toegankelijke diensten en informatie.

De verzameling van meer gedesaggregeerde data is gewenst teneinde meer onderbouwde beleidskeuzes te kunnen maken. Dit sluit aan op de uitvoering van de [motie](#) uit 2021 over inzichtelijk maken hoe jongeren met een handicap in het huidige BHOS-beleid bereikt worden.

De [OECD disability marker](#), die al door veel landen wordt gebruikt, zou de hoognodige informatie over hoe mensen met een handicap worden bereikt, kunnen verschaffen.

Habiliteit is een van de elementen waarop mensen hun identiteit bouwen. Binnen de groep van mensen met een handicap bestaat er een grote variatie, allereerst qua type handicap (fysiek, visueel, auditief, intellectueel), maar ook op basis van geslacht, leeftijd, herkomst en meer. Vaak worden de rechten van mensen met een handicap op meer fronten tegelijk onderdrukt: ook als meisje/vrouw, of omdat ze niet kan lezen of schrijven. Dit laat zien dat een intersectionele blik op armoede en machtsverhoudingen nodig is om effectieve resultaten te bereiken voor de meest kwetsbare groepen in de samenleving.

Vraag 9 van 10

- Een donor met durf

De Nederlandse internationale inzet is gedurfd, omdat we financiële investeringen koppelen aan onze diplomatieke inzet en expertise. We continueren thema's waar we traditionele meerwaarde hebben: seksuele en reproductieve rechten en gezondheid (SRGR), water, voedselzekerheid en veiligheid & rechtsorde. Daarbij kunnen we nog meer gebruik maken van het diplomatieke gewicht van o.a. de EU. We investeren in systeemverandering om te zorgen dat we de SDG's in 2030 realiseren. Met systeemverandering bedoelen we dat we de systemen die armoede en ongelijkheid in stand houden aanpakken.

9. Op welke manier/welk vlak kan Nederland als donor nog meer durf te tonen?

Via ambassades, maar ook in samenwerking met andere overheden (via het [GLAD-netwerk](#)) kan Nederland haar diplomatieke invloed voor meer inclusie laten gelden binnen multilaterale organisaties en netwerken, zoals bij de WHO (voor de '[Rehabilitation 2030](#)' en het Global Report on Disability en Global Report on Assistive Technology), de Global Partnership for Education (inzetten op een quota voor passend onderwijs), de Wereldbank en de Global Partnership for Education.

Decolonising aid, door middel van versterking van een divers maatschappelijk middenveld in het zuiden, het bevorderen van zuidelijk eigenaarschap en het zoeken naar nieuwe vormen van financiering die dit mogelijk maken, is een mooie uitdaging waar Nederland na met en na Shift the Power verdere stappen in zou moeten nemen.

De effectieve samenwerking op basis van complementariteit van Nederland met het maatschappelijke middenveld in het zuiden dringt door tot in de haarvaten van de samenlevingen in het zuiden. Inclusieve gemeenschapontwikkeling met innovaties op het gebied van onderwijs en gezondheidszorg draagt bij aan een stevige basis voor economische ontwikkeling. Nederland kan zodoende ook in de landen (via ambassades en de zuidelijke civil society) en internationaal bijdragen aan evidence-based beleid.

Vraag 10 van 10

Afrondende algemene vraag

10. Heeft u nog andere punten van aandacht die u vindt dat meegenomen dienen te worden in de nieuwe beleidsnota?

Laat meer eigenaarschap aan zuidelijke organisaties en denk daarbij ook aan organisaties van mensen met een handicap. Stel de financieringsinstrumenten daarop af.

Kom op voor mensenrechten: juist ook die van kinderen, jongeren en jongens en meisjes met een handicap.

Neem inclusie van mensen met een handicap expliciet mee in de op te stellen Afrika Strategie. Sluit daarin aan op de [African Disability Protocol](#) in Rights of People with Disabilities.

Neem het voortouw in het begeleiden en opvangen van kinderen en ouderen met een handicap in crisissituaties ([humanitaire hulp](#)) en geef opvolging aan de uitvoering van de [motie](#) Kuik, Voordewind en Bouali die de regering verzoekt criteria op te stellen om de bredere aandacht in beleid voor mensen met een beperking vooraf te kunnen toetsen en achteraf te kunnen meten.